

Διαδικασίες έγκρισης και ελέγχου κρατικών ενισχύσεων βάσει του ενωσιακού δικαίου

Ημερίδα κρατικών ενισχύσεων
Αθήνα, 2 Μαρτίου 2018

Λήδα Μπάλτα

Μονάδα Η1 – Υποδομές και περιφερειακές ενισχύσεις
ΓΔ Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Disclaimer: οι πληροφορίες και απόψεις της παρούσας παρουσίασης είναι αυτές του ομιλητή και δεν αντανακλούν απαραίτητα την επίσημη θέση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Νομικές βάσεις ελέγχου κρατικών ενισχύσεων

- Άρθρο 108 της ΣΛΕΕ
- Η νομολογία των δικαστηρίων της ΕΕ
- Εξουσιοδοτικός Κανονισμός 2015/1588
- Διαδικαστικός Κανονισμός 2015/1589
- Εφαρμοστικός Κανονισμός 794/2004
 - ✓ όπως τροποποιήθηκε από τον Κανονισμό 2015/2282
- Ανακοίνωση σχετικά με απλοποιημένη διαδικασία
- Κώδικας ορθής πρακτικής (C 136, 16.06.2009, p. 13-20)
- Ανακοίνωση σχετικά με το επαγγελματικό απόρρητο
- Ανακοίνωση σχετικά με την εφαρμογή της νομοθεσίας περί κρατικών ενισχύσεων από τα εθνικά δικαστήρια

Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις

Άρθρο 108 ΣΛΕΕ:

- Προληπτικός έλεγχος νέων ενισχύσεων
- Διαρκής έλεγχος υφιστάμενων ενισχύσεων
- Κατασταλτικός έλεγχος ενισχύσεων που είναι παράνομες και μη συμβιβάσιμες με την ενιαία αγορά

Αντικείμενο ελέγχου εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

- **Νομιμότητα:** εξέταση της τήρησης της διαδικασίας του αρ. 108.3 της ΣΛΕΕ – εάν η ενίσχυση τέθηκε σε εφαρμογή μετά την έγκριση της από ΕΕ
 - ✓ **Παράνομες ενισχύσεις** => αυτές που εφαρμόζονται κατά παράβαση του ΣΛΕΕ 108.3 (π.χ. που χορηγούνται πριν την έγκρισή τους από την ΕΕ ή εφαρμόζονται με απόκλιση από τους όρους της απόφασης της ΕΕ)
- **Συμβατότητα:** εξέταση της πλήρωσης των όρων συμβατότητας της Συνθήκης, όπως εξειδικεύονται στους ενωσιακούς Κανονισμούς, Κατευθυντήριες Γραμμές, Πλαίσια κλπ.
 - ✓ **Μη συμβιβάσιμες ενισχύσεις:** αυτές που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις συμβατότητας που προβλέπονται στη ΣΛΕΕ και εξειδικεύονται στους Κανονισμούς και Κατευθυντήριες Γραμμές της ΕΕ

Διαδικαστικός Κανονισμός

Κεφάλαιο 1: Ορισμοί

Κεφάλαιο 2: **Διαδικασία κοινοποιημένων ενισχύσεων**

Κεφάλαιο 3: **Διαδικασία σχετικά με τις παράνομες ενισχύσεις**

Κεφάλαιο 4: Προθεσμίες παραγραφής

Κεφάλαιο 5: **Διαδικασία σχετικά με την καταχρηστική εφαρμογή ενισχύσεων**

Κεφάλαιο 6: **Διαδικασία υφιστάμενων καθεστώτων ενίσχυσης**

Κεφάλαιο 7: Ενδιαφερόμενα μέρη

Κεφάλαιο 8: Έρευνες σε κλάδους της οικονομίας και σε μέσα ενίσχυσης

Κεφάλαιο 9: Έλεγχος

Κεφάλαιο 10: Συνεργασία με τα εθνικά δικαστήρια

Κεφάλαιο 11: Κοινές διατάξεις

Είδη ενισχύσεων

- **Υφιστάμενη ενίσχυση/νέα ενίσχυση**
 - ✓ Προενταξιακή ή πριν την έναρξη της Συνθήκης
 - ✓ Εγκεκριμένη από την Επιτροπή [ή] το Συμβούλιο
 - ✓ «διαδικασία Lorenz»
 - ✓ Εφόσον έχει περάσει η 10ετής προθεσμία παραγραφής
 - ✓ έγινε ενίσχυση λόγω της εξέλιξης της εσωτερικής αγοράς
- **Νέα ενίσχυση:**
 - ✓ Οτιδήποτε δεν αποτελεί υφιστάμενη ενίσχυση
 - ✓ Μεταβολή υφιστάμενης ενίσχυσης
- **Καθεστώς ενισχύσεων ή μεμονωμένη ενίσχυση**
- **Παράνομη ενίσχυση:** ενίσχυση που χορηγήθηκε προτού εγκριθεί από την Επιτροπή -> Εντελώς διαφορετική περίπτωση από την μη συμβιβάσιμη ενίσχυση
- **Κατάχρηση** ενίσχυσης: χρησιμοποιείται από δικαιούχο κατά παράβαση απόφασης της ΕΕ

Διαδικασία κοινοποίησης

- Άρθρο 108 (3) της ΣΛΕΕ:
 - ✓ υποχρέωση **κοινοποίησης** πριν τη χορήγηση
 - ✓ υποχρέωση **αναστολής** χορήγησης
- Εξαιρέσεις:
 - ✓ Οι ενισχύσεις «de minimis »
 - ✓ Ενισχύσεις που χορηγούνται με βάση καθεστώς ενισχύσεων εγκεκριμένο από την Επιτροπή
 - ✓ Ενισχύσεις που καλύπτονται από απαλλακτικούς Κανονισμούς ή Αποφάσεις της Επιτροπής

Διαδικασία κοινοποίησης

- Επαφές πριν από την κοινοποίηση – στάδιο προκοινοποίησης
- Επίσημη κοινοποίηση
- ✓ Πρώτο στάδιο: «προκαταρκτική εξέταση» από την Επιτροπή
 - ❖ προθεσμία: 2 μήνες μετά την πλήρη κοινοποίηση
 - ❖ εάν η κοινοποίηση δεν είναι πλήρης => αίτηση παροχής πληροφοριών => η 2μηνιαία προθεσμία ξαναξεκινά με την υποβολή των πληροφοριών
 - ❖ αν δεν υποβληθεί απάντηση, θεωρείται ότι η κοινοποίηση αποσύρεται μετά από υπενθύμιση

Διαδικασία κοινοποίησης

Διαδικασία Lorenz (C-30/73 & άρθρο 4(6) Διαδικαστικού Κανονισμού) :

- ❖ Με το πέρας της 2μηνης προθεσμίας, το ΚΜ ενημερώνει ότι η ενίσχυση θα χορηγηθεί
- ❖ Εάν η Επιτροπή δεν λάβει απόφαση εντός 15 εργασίμων ημερών, η ενίσχυση θεωρείται ότι έχει εγκριθεί

Αποφάσεις μετά την προκαταρκτική εξέταση (Άρθρο 4)

A. Προκαταρκτική εξέταση (μετά από κοινοποίηση)

- Εφόσον η Επιτροπή διαπιστώσει ότι το μέτρο **δεν αποτελεί ενίσχυση**, εκδίδει σχετική απόφαση.
- Εφόσον η Επιτροπή διαπιστώσει ότι το μέτρο **ενώ αποτελεί ΚΕ συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά**, εκδίδει απόφαση για μη διατύπωση αντιρρήσεων.
- Εφόσον η Επιτροπή διαπιστώσει, μετά από προκαταρκτική εξέταση, ότι το μέτρο δημιουργεί **αμφιβολίες για το κατά πόσον συμβιβάζεται με την ενιαία αγορά**, αποφασίζει να κινήσει τη διαδικασία σύμφωνα με το άρθρο 108 παρ. 2 της ΣΛΕΕ («**απόφαση για κίνηση επίσημης διαδικασίας έρευνας**»).

Εκκίνηση επίσημης Διαδικασίας Έρευνας (άρθρο 6)

- Η Επιτροπή εκδίδει σχετική απόφαση για το «άνοιγμα» της επίσημης διαδικασίας έρευνας, η οποία εκθέτει:
 - ✓ τα πραγματικά περιστατικά
 - ✓ την προσωρινή της εκτίμηση ως προς το χαρακτήρα ενίσχυσης του μέτρου και
 - ✓ τις αμφιβολίες της για το συμβιβάσιμο του μέτρου με την εσωτερική αγορά

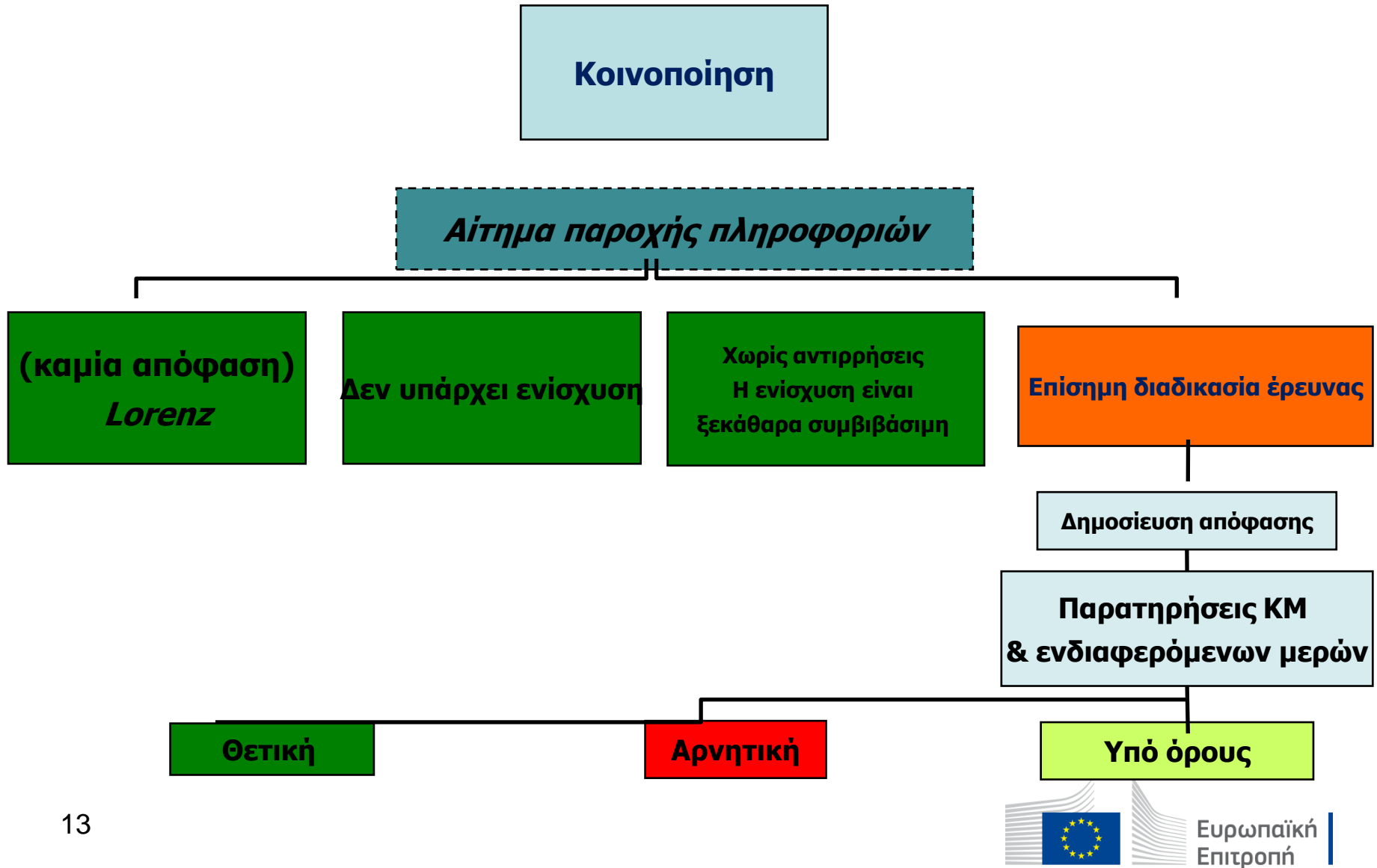
Και καλεί το ΚΜ και τα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλλουν παρατηρήσεις

- Το ΚΜ καθώς και τα υπόλοιπα ενδιαφερόμενα μέρη μπορούν να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους (κατόπιν δημοσίευσης της απόφασης στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ)
- Η Επιτροπή αποστέλλει τις παρατηρήσεις ενδιαφερόμενων μερών στο ΚΜ για ενδεχόμενες επιπρόσθετες παρατηρήσεις

Τέλος επίσημης διαδικασίας έρευνας

- Η Επιτροπή εκδίδει τελική απόφαση:
 - ✓ Απόφαση για μη ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης, ή
 - ✓ Θετική (συμβιβάσιμη ενίσχυση) ή
 - ✓ Θετική (συμβιβάσιμη ενίσχυση) υπό όρους, ή
 - ✓ Αρνητική (μη συμβιβάσιμη ενίσχυση)
- Σε περίπτωση **αρνητικής απόφασης για ενίσχυση που έχει ήδη χορηγηθεί παράνομα**, η ΕΕ δύναται να διατάξει με την απόφασή της και την ανάκτηση της ενίσχυσης
- Μη δεσμευτική προθεσμία 18 μηνών -> μέχρι να αρθούν οι αμφιβολίες της Επιτροπής

Συνοπτικά η διαδικασία μετά από κοινοποίηση

Διαδικασία για παράνομη ενίσχυση

- Παρόμοια διαδικασία όσον αφορά την κοινοποιηθείσα ενίσχυση
- Διαφορές:
 - ✓ Άρθρο 12 (1): έναρξη της διαδικασίας μετά από **καταγγελία ή αυτεπαγγέλτως**
 - ✓ Άρθρο 15 (2): **χωρίς προθεσμία**
 - ✓ Χρήση **διαταγών**:
 - Άρθρο 12 (3): διαταγή παροχής πληροφοριών
 - Άρθρο 13 (1): διαταγή αναστολής
 - Άρθρο 13 (2): διαταγή ανάκτησης
 - Ενδεχόμενη αρνητική απόφαση μπορεί να οδηγήσει σε ανάκτηση εάν ο δικαιούχος έχει ήδη λάβει το ποσό της παράνομης ενίσχυσης πριν από την απόφαση της ΕΕ

Συνέπειες παράνομης ενίσχυσης

- Δεν ισχύουν οι προθεσμίες που ισχύουν για τις περιπτώσεις εξέτασης νέων ενισχύσεων
- Δυνατότητα «προσωρινών μέτρων» έως ότου η Επιτροπή λάβει απόφαση: α) διαταγή αναστολής, β) διαταγή ανάκτησης (προσωρινής)
- Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης του ΚΜ με τα ανωτέρω προσωρινά μέτρα, η Επιτροπή μπορεί να προσφύγει στο ΔΕΕ
- Η Επιτροπή ή άλλο ΚΜ μπορεί να προσφύγει στο ΔΕΕ για παράβαση υποχρέωσης κοινοποίησης & αναστολής εφαρμογής (ΣΛΕΕ 259 & 260)
- Οι ανταγωνίστριες επιχειρήσεις μπορούν να προσφύγουν στα εθνικά δικαστήρια για την αμφισβήτηση της νομιμότητας της χορηγηθείσας ενίσχυσης έως και την διεκδίκηση αποζημιώσεων

Καταγγελία

■ Καταγγελία:

- ✓ μόνον από «**ενδιαφερόμενα μέρη**»: τα συμφέροντα των οποίων μπορεί να θιγούν από τη χορήγηση της ενίσχυσης (κυρίως ανταγωνιστές) και
- ✓ Μόνο εφόσον συμπληρωθεί το **υποχρεωτικό τυποποιημένο έντυπο** καταγγελίας που υπάρχει στον δικτυακό τόπο της Επιτροπής, όπου παρέχει τις υποχρεωτικές πληροφορίες που ζητούνται σε αυτό (άρθρο 24 (2))

■ Ο καταγγέλων έχει ορισμένα διαδικαστικά δικαιώματα:

- ✓ Επιστολή προκαταρκτικής εκτίμησης της Επιτροπής: Εάν μη επαρκείς λόγοι για ύπαρξη παράνομης ενίσχυσης, η Επιτροπή ενημερώνει τον καταγγέλλοντα και του ζητά εντός προθεσμίας ενός μήνα να υποβάλει τυχόν παρατηρήσεις. Εάν δεν το πράξει ο καταγγέλων, θεωρείται ότι η καταγγελία έχει αποσυρθεί
- ✓ Εάν ο καταγγέλων επανέλθει με νέα στοιχεία η Επιτροπή μπορεί να ακολουθήσει την διαδικασία που οδηγεί σε έκδοση επίσημης απόφασης (όπως και για κοινοποιήσεις)

- 16 ✓ Η Επιτροπή ενημερώνει τον καταγγέλλοντα στα διάφορα στάδια της διαδικασίας

Ανακτήσεις -1

- Σκοπός της ανάκτησης: η **επαναφορά της κατάστασης που υπήρχε** στην εσωτερική αγορά πριν από την χορήγηση της ενίσχυσης – δεν είναι κύρωση αλλά φυσική συνέπεια της διαπίστωσης παράνομης και ασυμβίβαστης ενίσχυσης
- Η **απόφαση ανάκτησης είναι δεσμευτική για το ΚΜ**, και δεσμεύει όλα τα όργανα του κράτους μέλους, περιλαμβανομένων και των δικαστηρίων του.
- Η **ανάκτηση πρέπει να διενεργείται αμελλητί** και σύμφωνα με εθνικές διαδικασίες εφόσον επιτρέπουν **άμεση και πραγματική εκτέλεση της απόφασης**.
- Η ενίσχυση πρέπει να ανακτηθεί **μαζί με τους νόμιμους τόκους ανάκτησης**.

(άρθρο 16 του Διαδικαστικού Κανονισμού)

Ανακτήσεις -2

- Οι αρχές του ΚΜ οφείλουν να αναστείλουν την πληρωμή νέας ενίσχυσης σε δικαιούχο σε βάρος του οποίου εκκρεμεί εκτέλεση προηγούμενης απόφασης ανάκτησης της Επιτροπής (Αρχή Deggendorf).
- Εάν το κράτος μέλος δεν εφαρμόσει την απόφαση ανάκτησης, η Επιτροπή μπορεί
 - ✓ να προσφύγει απευθείας στο ΔΕΕ (άρθρο 108 (2) ΣΛΕΕ).
- Προσφυγή λόγω παραβάσεως κατά του κράτους μέλους σύμφωνα με το άρθρο 260 ΣΛΕΕ:
 - ✓ μη εφαρμογή της αποφάσεως του Δικαστηρίου
 - ✓ μετά από προειδοποιητική επιστολή της Επιτροπής προς το ΚΜ
 - ✓ κατ' αποκοπή ποσό και/ή ημερήσια χρηματική ποινή

Διαδικασία: υφιστάμενη ενίσχυση

- Ορισμός: άρθρο 1 στοιχείο β) του Διαδικαστικού Κανονισμού
- Συνηθέστερες περιπτώσεις:
 - ✓ ενισχύσεις που χορηγήθηκαν πριν από την ένταξη ΚΜ στην ΕΕ
 - ✓ Ενισχύσεις για τις οποίες η Επιτροπή δεν είχε λάβει γνώση μέσα στο χρονικό διάστημα της 10ετούς παραγραφής
- Για τα «νέα» κράτη μέλη: οι υφιστάμενες ενισχύσεις απαριθμούνται στις σχετικές Συνθήκες προσχώρησης ή σε σχετικές αποφάσεις της ΕΕ
- Η διαδικασία ισχύει για τα υφιστάμενα καθεστώτα ενισχύσεων, όχι μεμονωμένα μέτρα ενίσχυσης
- Βασική αρχή: **οι αλλαγές που μπορεί να ζητήσει η Επιτροπή ισχύουν μόνο για το μέλλον**

Διαδικασία: υφιστάμενη ενίσχυση

- Άρθρα 21 έως 26 του Διαδικαστικού Κανονισμού
- Στάδια διαδικασίας:
 1. Επιστολή προκαταρκτικής γνώμης: Άρθρο 21 (2)
 2. Πρόταση κατάλληλων μέτρων: Άρθρο 22
 3. Το ΚΜ αποδέχεται ή απορρίπτει τις προτάσεις (άρθ. 23)
 - ✓ **Αποδοχή: υποχρέωση του ΚΜ να εφαρμόσει το προτεινόμενο μέτρο**
 - ✓ **Απόρριψη:**
 1. Η Επιτροπή οφείλει να κινήσει την **επίσημη διαδικασία έρευνας**
 2. Μετά την τελική απόφαση, τα **κατάλληλα μέτρα θα καταστούν δεσμευτικά για το ΚΜ**

Κανονισμοί και Ανακοινώσεις σχετικά με τις διαδικασίες κρατικών ενισχύσεων μπορούν να αναζητηθούν στην ιστοσελίδα της ΓΔ Ανταγωνισμού:

http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/rules.html

Ευχαριστούμε για την προσοχή σας!